

Fremmede Gæster i vor Orthopterfauna.

Af
Kai L. Henriksen.

Blandt Orthoptererne er især adskillige Kakerlakker udpræget synanthrope; gennemgaaende er det kosmopolitiske Arter, der i nordlige Lande som Danmark, langt Nord for deres naturlige Udbredelsesomraade, kun lever indendørs, ja ofte end ikke formaar at forplante sig videre her, naar de tilfældigvis indslæbes hertil. Saadanne Arter hører derfor egentlig ikke med til den danske Fauna, og faunistisk set har Konstateringen af deres Tilstedeværelse kun perifer Interesse; men nogen Interesse har det jo dog at se, hvilke Arter det drejer sig om. Nogle er af praktisk Interesse, som Skadedyr, og Spørgsmaal om deres Herkomst, deres første Optræden i Danmark, Indvandringsveje og -maader m. m. dukker jævnlig op; en Sammenstilling af nogle Hovedpunkter desangaaende kan da maaske ogsaa have sin Interesse.

Som Indledning skal jeg nævne, at den i Europa hjemmehørende, ogsaa i Danmark almindelige *Ectobia lapponica* L. optræder i Lapland som Husdyr i Lappernes Koter og kan gøre stor Skade paa Renhuder og paa Tørfisken, som skal anvendes som Brød — noget allerede Linné vidste („*Habitat in Casis Lapponum sylvaticorum inter piscium squamas frequentissima. Dum pisces absque sale a Lapponibus exsiccantur, sæpe unico die, ab hac omnino consumuntur*“ Linné 1761 p. 235). Jfr. ogsaa Borck 1848 p. 28.

Blatta orientalis L.

Denne velkendte Art, der ikke er hjemmehørende i Mellemeuropa, men saa varmeelskende, at den her udelukkende lever i Hus, har man i lange Tider, støttende sig til Cornelius (1853), ment skulde være indkommet i Mellemeuropa ca. 1650. Dette er dog ikke rigtigt. Allerede Aldrovandus (1602) kender den, og hos Mouffet (hvis Værk, der udkom 1634, er skrevet i 2. Halvdel af det 16. Aarhundrede) omtales det, at den da var udbredt over Størstedelen af Europa (dvs. Mellemeuropa). Men derefter synes saa Udbredelsen nordpaa, til Danmark og Sverige, at være gaaet ret langsomt. Iflg. Borck (1848 p. 23) kom den til Sverige hen mod Midten af det 18. Aarhundrede, „dels genom sjöstäderna och handelsvaror, dels från Finland til Stockholm“ — altsaa ad 2 Veje; Linné (1767 p. 688) nævner 1739 som Aaret for den første Ankomst til Stockholm; imidlertid var den langt hen i sidste Halvdel af Aarhundredet endnu sjælden dér (Linné 1761 p. 235). Karakteristisk nok findes der hos Linné intet svensk Navn for den. I Finland var den paa dette Tidspunkt allerede almindelig; Linné omtaler dens almindelige Forekomst i finske Badstuer og Forraadskamre og kender 2 finske Navne for den: Torraka og Dracan, af hvilke det første knæsattes af Borck (l. c.) som officielt svensk Navn for den paa hans Tid (1848) i Göteborg, Stockholm, Gäfle o. fl. St. almindelige Kakerlak, der, ligeledes iflg. Borck, i Skåne kaldes „bobbor“ (Fællesudtryk for tykke, plumpe Insekter, især Biller).

Til Danmark naaede den ligeledes omkring Midten af det 18. Aarhundrede. Brünnich (1763 p. 679) nævner, at den da „er, saa vidt man veed, ikke bleven almindelig, den føres i Skibene fra Vestindien og ved Udlosningen kommer i Land, hvoraf findes endeel siden hist og her levende“. Af dette Citat ses 1) at Dyret netop da spredte sig livligt med Skibsfarten — det var

jo den store Handelsperiode, og 2) at Dyret dog ikke er blevet saa almindeligt, at der har været Grund til at finde paa et dansk Navn til den. Et dansk Folkenavn fandtes naturligvis ikke, da Dyret jo ikke er oprindelig dansk; hos Porsius (1594) findes det saaledes ganske naturligt ikke noteret. Først 1764 fæstner Brünich (i sin Entomologia) Navnet Kakelak for (alle) Blat-tiderne, og efter nogle Decenniers Vaklen mellem Skrive-formerne Kakelak og Kakerlak, er den sidste Form blevet almindelig — ligesaa almindelig som Dyrene selv er blevet det. Ordet „Kakerlak“ er et surinamensisk, dvs. indiansk Ord („Les espèces propres à nos colonies y sont désignées sous le nom de kakerlacs ou kakkerlaques“ siger Franskmanden Latreille (1817 p. 370—71), der senere (1825) ophøjer Navnet „*Kakerlac*“ til systematisk Slægtsnavn. (Det ændredes senere af Burmeister (1838) til *Periplaneta*, aabenbart fordi det er „vox barbara“).

Fra den store Handelsperiodes Tid er Artens Spredning med Skibsfarten blevet livligere og livligere, og allevegne, hvor Civilisationen er trængt frem, har Kakerlakkerne slaaet sig ned i Menneskenes Boliger og Forraadsrum. Her i Danmark forekommer *Bl. orientalis* nu, i Overensstemmelse med Spredningen pr. Skib, især i Havnebyer (København, Nykøbing F., Odense, Sønderborg, Aarhus — for blot at nævne de Byer, hvorfra Zoologisk Museum har Exemplarer), hvortil den stadig kommer med alle Slags oversøiske Varer, mellem Bananer, i Knipper af Tobaksblade til Cigarfabrikkerne o. s. v., og hvor den yngler videre.

Spørgsmaalet, hvorfra Mellemeuropa for 3—400 Aar siden fik sin Bestand af Dyret, var lige til den seneste Tid en Gaade. Idet man fæstede Opmærksomheden ved Spredningen ved Skibsfarten, gættede man især paa, at det maatte være et oversøisk Land. Imidlertid er Arten fundet i interglaciale Lag ved Hohenwedstedt i Holsten (Schäff 1893), hvad der viser, at dens tertiære Hjem

var i Eurasien, og endvidere er det i den nyeste Tid (Adelung 1907) paavist, at den lever i det Frie paa Krims Sydkyst i de derværende Blandingsskove af *Quercus pedunculata*, *Carpinus orientalis*, *Dictamnus fraxinella* m. m. Her maa aabenbart dens postglaciale Spredningscentrum være, saaledes som ogsaa Zacher (1917 p. 42) antager, og herfra er Udbredelsen nordpaa gennem Rusland til Finland sikkert sket kontinuert.

Men nu er den altsaa kosmopolitisk, findes i alle Verdensdele, installeret i Huse og Magasiner.

Phyllodromia germanica L.

Denne Art, der ligesom *B. orientalis* nu er et almindeligt Husdyr over hele den civiliserede Verden, ogsaa i Danmark (Zoologisk Museum har Exemplarer fra København, Odense, Nyborg, Sønderborg), og yngler videre her, føres ligeledes rundt med Skibsfarten, og den maa ligesom *orientalis* antages at have sin Hjemstavn i det sydøstlige Europa. Men den er aabenbart mere kuldetaalende og træffes derfor i Østeuropa højt op i Rusland i det Frie, og det samme gælder ogsaa Mellemeuropa. Ikke blot paa Krim findes den saaledes i det Frie og aldrig i Hus (Retowski 1888), men ogsaa ved Moskva er den taget i Birkekrat (Hummel 1821). I Mellemeuropa fandtes den i den første Halvdel af det 19. Aarhundrede i det Frie i Øvre Østrig (men ikke i Nedre Østrig) (Kollar 1833 m. fl.); den er taget i det Frie i Skove i Thüringen, Harzen og Westfalen (Rudow 1873), Halle og Leipzig (Taschenberg 1880), og en Række andre Lokalteter kunde yderligere nævnes.

Den begyndte aabenbart at installere sig i Huse og dermed at vandre nordpaa til Egne, hvor den ikke kan trives i det Frie, i Slutningen af det 18. Aarhundrede, og karakteristisk nok først længst mod Syd. 1785 nævnes den som Husdyr i Berchtesgaden (Schrank 1785). Iflg. Charpentier (1825) blev den i 1820 indslæbt i

Schlesien af polske Kvæghandlere, og bredte sig her stærkt en Tid, men tog saa af i Tal. Omkring 1830, hvor den fandtes i Øvre Østrig, baade i det Frie og nu ogsaa i Huse, kendtes den endnu ikke i Wien eller Nedre Østrig overhovedet (Kollar 1833); først 1854 rykker den ind i Wiens Huse, og ved denne Tid sker aabenbart i det hele taget en livlig Spredning nordpaa i Mellemuropa. Kelch (1852) omtaler saaledes, at den i Øvre Schlesien bringes med ind i Husene og bliver til stor Plage for Beboerne; „Russere“ kaldtes de. I Rusland kaldtes de forøvrigt iflg. Fischer de Waldheim (1846) for „Preussere“, idet de formodedes at være bragt hjem til Rusland med de hjemvendende Tropper efter den preussiske Syvaarskrig; iflg. Hummel (1821) skal det først været sket efter Napoleonskrigene, idet Kakerlakker var ukendt i St. Petersburg indtil 1813. I Tyskland var den dog endnu ca. 1870 meget sjælden i Württemberg (Kraus 1871) og Alfken bemærker, at endnu i hans Ungdom fandtes den ikke i Bremen og kom først dertil omkring 1890 (Alfken 1906). I Vesttyskland kaldes den nu, efter at den har installeret sig der, for „Franzosen“; men for den tyske Lokalpatriotisme blev den forøvrigt i Sydtyskland til „Preussen“, i Nordtyskland til „Schwaben“.

Linné omtaler ikke Arten i sin Fn. Suecica, saa paa hans Tid, midt i 1700-Tallet, var den aabenbart ikke naaet Sverige, og hos Borck (1848) læser man kun „Till Sveriges förnämsta sjöstäder Stockholm och Götheborg hafva dessa insekter kommit med Ostindiefarare och man har äfven funnit dem på andra ställen, t. ex. i Uddevalla, Malmö och Karlskrona. Till sistnämnda stad ankommo de först för ett par år sedan, man vet icke hvarifrån; nu äro de derstädes en plåga för bagare m. fl.“ (p. 33).

Derimod var den naaet Danmark omkring 1760; Brännich (1763 p. 679) beskriver den (under Navnet

Blatta transfuga) og noterer, at den „er fra China hidbragt imellem Klæder og Vahre og er i nogle Huuse, hvor disse er indbragt, bleven gandske almindelig“. Det synes saaledes, at der er begyndt en Spredning med Skibsfarten allerede paa et saa tidligt Tidspunkt, at Handelsbyerne ved Havet, som København, er blevet inficeret med den længe førend den kontinuerlige Udbredelse gennem Kontinentet har bragt Dyrene hertil. Naar Brünnich saa bestemt nævner Kina som Stedet, hvorfra hans københavnske Dyr stammer, kan det meget vel betyde, at Arten — i Lighed med saa mange andre palæarktiske Insekter — i sine spontane Forekomster ikke har været indskrænket til Østeuropa, men har været (er?) udbredt østpaa gennem Asien til Kina, saaledes at der faktisk — som med *orientalis* — er sket Invasioner til Nordeuropa ad 2 Veje, dels den langsomme Fremtrængen over Land, dels en direkte Indslæbning pr. Skib.

Nu er den — som vel kendt — uhyre almindelig i de fleste danske Byer, i Bagerier, Badeanstalter, o. l. St., og den er i de senere Aar begyndt at tage Lossepladserne i Besiddelse, dvs. Udendørslokaliteter, hvor der er konstant lunt paa Grund af Gærings- eller Forraadningsvarme i den næringsrige Bund.

Periplaneta americana L.

Dens Hjemland er stadig ikke sikkert erkendt, men som de foregaaende to Arter er den vidt udbredt overalt i de varmere Egne af Verden i Vareoplæg og kommer til Nordeuropa med oversøiske Varer, i ældre Tid bl. a. med Sukker fra Vestindien og Sydamerika, hvad der vel er Grunden til at Linné gav den Navnet „*americana*“ (Linné 1767 p. 687). Den nævnes ikke her fra Landet af Brünnich eller O. F. Müller; og af Fabricius' Omtale (1793 p. 7): „*Habitat in America & nuper Londini inceptit in Europaque australi cum saccharo transportata*“

fremgaar det, at heller ikke han kender Exemplarer taget i Danmark. Ud fra de litterære Kilder kan vi kun sige, at den maa have indfundet sig en Gang i Tiden mellem 1793 og 1887, da Meinert's Orthopterfortegnelse registrerer dens Tilstedeværelse. I Zoologisk Museums Samling findes et Expl. etiketteret „Kjøbenhavn, fra America med Sukker, Mus. Colsmann“; da Colsmann døde 1830, maa Individet følgelig stamme fra før den Tid. Naturligvis kan et Individ i Ny og Næ godt være kommet hertil tidligere; saaledes er det sandsynligt, at det er denne Art, som Thomas Bartholin omtaler (1673) som kommende med Sukker fra Brasilien til København, „*sed grylli nostri dum dulci hoc saccharo vescuntur, a frigore nostro, quod Novembri mense incubuit, sensim extingvuntur*“ (Bartholin 1673 p. 107). Gennem de sidste Menneskealdre har den jævnlig været indført — og indføres stadig — med Ris og med oversøiske Varer til Sukkerrafinaderier, Palmeoliefabrikker osv. i Havnebyer; her i Landet er den jævnlig taget i hvert Fald i København og Aarhus. Og det samme gælder f. Ex. Sverige, hvor f. Ex. Borck (1848) nævner den fra „Götheborg och andra sjöstäder der den till en början inqvarterer sig uti varumagasiner och packboder“ (p. 21), og Tyskland, hvor man noterer den som indslæbt med Varer, snart fra Japan, snart fra Amerika, snart andre Steder fra.

Om de til Danmark indførte Dyr kan forplante sig videre i vore Huse og Magasiner og derved holde en fortsat Bestand, synes mer end tvivlsomt*); som nævnt benægter Bartholin deres Overleven Vinteren, og ogsaa Meinert (1887 p. 7) siger: „Fra Skibene bringes det fuldtudviklede Dyr, dets Larver og Æggekapsler til

*) For Aar tilbage fandtes dog en fortsat Bestand i Zoologisk Haves Terrarium, og for Tiden findes en saadan i Botanisk Haves Palmehus — begge Lokalteter med konstant fugtigtvarmt Tropeklime, der ikke kan sammenlignes med Forholdene i almindelige Huse og Magasiner.

Palmeoliefabrikken dersteds [dvs. Aarhus], men kort Tid efter synes de at være forsvundne derfra og — saavidt vides — blive Æggekapslerne heller ikke udviklede“, og hermed passer det, at „de er saa ømfindtlige for Kulden, at de dø [ombord paa Sejlskibene], hvis man lader Døren blot staae aaben en Nat“ (l. c.). Ogsaa i Nordamerika har man bemærket sig dens Ømfindtlighed overfor Kulde; den usædvanlige Kulde, som hjemsøgte Florida i Vinteren 1894 og som bl. a. var saa ødelæggende for Orange-træerne, udryddede alle Kakerlakkerne, ogsaa i Husene, bortset fra ganske faa, som havde levet særlig vel beskyttet (Howard & Marlatt 1896 p. 85).

Periplaneta australasiae F.

Den har faaet sit Navn af Fabricius (1793) fordi den er „*capta frequens in nave e mari pacifico & regionibus Australasiae revertente*“. Ifig. Litteraturen synes dog intet Exemplar at være taget i Land i Danmark, og det synes, som om det først er i de seneste Aartier, at den nogenlunde hyppigt bringes hertil. Zoologisk Museum har ikke faa Exemplarer, saavel Imagines som store Nymfer, taget i de seneste Aartier, alle i København: Kbhvn., i Æblefustage fra Canada, 18. X. 1910, Dagmar Jensen (1 Ex.).

Kbhvn., Nyhavn, 9. XII. 1911, E. Rosenberg (1 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Banuner), 22. IX. 1913, A. W. Kirkebye's Bananimport (1 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Banuner), 1. IV. 1914, Kirkebye (6 Ex.).

Kbhvn., 25. XI. 1926, H. Weis (3 Ex.).

Kbhvn., Tobakslager (mell. Tobaksblade fra Østasien), Efteraar 1932, J. P. Kryger (2 Ex.).

Kbhvn., Nørregade (Restaurationskøkken), Okt. 1937, Universitetsinsp. P. Fønss (1 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Kanariske Banuner), 9. III. 38, Gross. Th. Nissen (2 Ex.).

Fra Sverige foreligger der ikke, saavidt mig bekendt, noget Fund publiceret, men i Tyskland er den taget

ikke blot i Havnebyer som Hamburg, men ogsaa i Storbyer inde i Landet (Berlin, Bonn, Köln).

Saa lidt som for den foregaaende Arts Vedkommende er der Chance for, at den skulde kunne installere sig blivende og forplante sig videre her.

Panchlora peruana Sauss.

Det er ikke blot *Blatta orientalis* og *Periplaneta australasiae*, der kommer her til Landet med Bananimporten, specielt fra Vestindien, men det er en hel Fauna af de mest forskelligartede Dyr: Pungrotter, Slinger, Fugleedderkopper, Krabbeedderkopper m. m., og navnlig Kakerlakker af de i Mellem- og Sydamerika udbredte Arter, som finder et udmærket Skjulested i Hulrummet mellem Frugterne og Frugtstandsaxen paa de umodne Bananstokke, som importeres hertil. Blandt Kakerlakkerne er det de lysegrønne, smaa *Panchlora*-Arter, der hyppigst føres med, og almindeligst blandt dem synes *P. peruana* at være. Zoologisk Museum har af denne Art modtaget flg. Materiale:

- Kbhvn., Bananlager (uden yderligere Oplysninger) (1 Ex.).
 Kbhvn., Bananlager (Bananer fra Dansk Vestindien),
 14. V. 12., Stevelt (1 Ex.).
 Korsør, ml. Bananer, 19. XI. 1912, Lærer Eggert Hansen
 (1 Ex.).
 Maribo, ml. Bananer, 11. VI. 1913, H. P. S. Sønderup
 (1 Ex.).
 Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), 22. IX. 1913,
 Kirkebye (3 Ex.).
 Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), Juni 1921, Kirkebye (1 Ex.).
 Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), 28. XI. 1922, Kirkebye (1 Ex.).
 Kbhvn., hos en Grønthandler, Maj 1934, H. Lemche
 (1 Ex.).

Panchlora fraterna S. Z.

Zoologisk Museum har modtaget 2 Expl. af denne Art, nemlig:

Kbhvn., ml. Bananer, 11. V. 1908, Strand (1 Ex.).
 Kbhvn., i en Privatlighed (Havnegade 7), 29. V. 1911,
 Collin (1 Ex.).

Blabera atropos Stoll.

Sjældnere optræder i Bananimporten de meget store, bleggule Kakerlakker af Slægten *Blabera* s. l. — ligesom *Panchlora*-Arterne Former, der er vidt udbredt i Mellem- og Sydamerika. Af Arten *B. atropos* foreligger paa Zoologisk Museum to Fund:

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), 1. XII. 1922, Kirkebye (1 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), 21. I. 1925, Kirkebye (1 Ex.).

Archimandrita marmorata Stoll.

Af denne, fra *Blabera*-Slægten s. s. udskilte Form, har Museet et enkelt Fund:

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), (uden Dato), Kirkebye (1 Ex.).

Nyctibora mexicana Sauss.

Kakerlak-Exemplarer tilhørende den silkeagtigt pubescente *Nyctibora*-Slægt kommer ogsaa fra Tid til anden med Bananer. En fuldtudviklet Hun kunde bestemmes til Arten *N. mexicana*; Oplysningerne om den er desværre ret nødtørftige:

Kbhvn., med Bananer fra Vestindien, 1912 (1 Ex.).

Endvidere foreligger der 3 Fund af *Nyctibora*-Nymfer, der ikke har kunnet artsbestemmes, men som i hvert Fald meget vel kan tilhøre samme Art:

Kbhvn., Bananlager, 24. IV. 1911, Stevelt (2 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Bananer fra Dansk Vestindien),
 14. V. 12, Stevelt (1 Ex.).

Kbhvn., Bananlager (Jamaica-Bananer), Sommeren 1922,
 Kirkebye (1 Ex.).

Epilampra mexicana Sauss.

Denne Art foreligger i et enkelt Fund, nemlig
Kbhvn., Bananlager (Bananer fra Dansk Vestindien),
14. V. 12, Stevelt 2 (Ex.).

Gryllus domesticus L.

Denne Art, den almindelige Hus-Faarekylling, har sit Hjem i Nordafrika (Algeriet og Ægypten), hvor den lever i det Frie. Over Middelhavet er den allerede meget tidligt (Oldtiden?) trængt nordpaa og har installeret sig som Husdyr helt op i Nordeuropa og England.

Porsius (1594) nævner blandt sine Ordbogsnavne „gryllus: Forkyling“. Arten har altsaa da været saa almindelig i Danmark, at den havde et dansk Folkenavn*). 1763 nævner Brünnich (p. 679) den stadig som alm., men nævner ogsaa, at *Blatta germanica's* Fremtrængen ved denne Tid „i et Brændeviins-Huus“ „har foraarsaget Folkene saa megen større Sorg, som de have ødelagt dem deres For-Kyllinger; hvilket Insekt yndes af Almuen, undtagen naar de først komme i Huuset, da man indbilder sig, at de spaae om Liig“. For Bornholms Vedkommende omtaler Thura (1756) „Faarekyllinger, som her ligesom i Norge, kaldes Sirisser, høres eller merkes sielden paa Landet“, og Schade (1810) har et morsisk Navn, Uentier, som han ikke ved, om han skal tyde som Ovtider eller Ondtider.

At den ogsaa meget tidligt er naaet Norge og Sverige, ses af Tilstedeværelsen af norske og svenske Folkenavne, Siris („i Norge kaldes den Sirixe“ Brünnich 1763 p. 680) og Syrsa (Linné 1761 p. 237). Angaaende Etymologien heraf se Hellquist's Ordbog (1922). Til Nordamerika er den indslæbt i det 18. Aarhundrede, 1749 var den allerede almindelig i Canada, baade i By-

*) I Ordet „Faarekylling“ hentyder sidste Led til den pibende Stemme, første Led antages afledet af oldnordisk „fár“ dvs. „Ulykke, Skade, ondt Varsel“ (Falk & Torp 1903 p. 143).

erne og paa Landet, men fandtes ikke da i Pennsylvania eller New Jersey (Kalm 1753, 1756). I U. S. A. har den dog senere fundet Indpas i de østlige Byer og derfra bredt sig vestpaa, i hvert Fald til Mississippi.

I Danmark, Tyskland (og vel i det hele i Nordeuropa) er den i de sidste Menneskealdre igen blevet sjældnere, noget maaske fordi den ikke forliges saa godt med de sig bredende Kakerlakker, mest dog vel, fordi der ikke mere er saa mange tiltalende Levesteder for dem i moderne Huse og Bagerier (Bageritilsynet).

Gryllus sp.

Af en *Gryllus*-Art, der er vingeløs (♀) eller kortvinget (♂), og som det ikke har været mig muligt at bestemme til Art, toges 10 Expl. i Oktober 1878 i København i en Risladning, kommet med Barkskipet „Albatross“ fra Akyab i Bagindien.

Tachycines asynamorus Adel.

Denne Græshoppeart, „Væxthusgræshoppen“, er ikke fundet i det Frie nogetsteds paa Jorden, og dens Hjemsted er saaledes ikke kendt. Den blev beskrevet 1902 af Adelung fra Væxthuse i Leningrad. Ved Aarhundredskiftet begyndte den at optræde rundt om i Væxthuse i Europa, og de vesteuropæiske Entomologer (der ikke kendte Adelungs Beskrivelse — dens første Optræden ligger forøvrigt før Adelungs Beskrivelse) bestemte den — fejlagtigt — som den japanesiske *Diestrammena marmorata* de Haan, og under dette Navn (eller undertiden *D. unicolor* Wattenwyl) gik den, indtil Ebner (1916) viste, at det drejede sig om den Adelung'ske Art.

Fra Danmark omtales den første Gang — som nyoptrædende — af Boas i 1900 (det første Fund indsendt til Museet er fra Gartner Schmidt, Peter Bangsvej, 22. XII 1899), og i 1906 (p. 56) kan Boas betegne den som al-

mindelig — og villigt ynglende — i danske Væxthuse og Gartnerier overalt i Landet, hvad den siden har været, saa at der ikke er Grund til at opregne specielle Findesteder. Nu optræder den ogsaa ofte i private Vinterhaver og kommer op i Lejligheder fra Blomsterbutikker i Huset.

Locusta migratoria L.

Af denne Art, „den europæiske Vandregræshoppe“, hvis Spredningscentrer og permanente Ynglepladser er de udstrakte Rørskove ved det kaspiske Hav, Balkash-Søens og de andre vest- og centralasiatiske Søers Bredder, er enkelte Exemplarer gentagne Gange fanget i Danmark, saavel i Vandrefasen (*ph. migratoria*) som i den solitære Fase (*ph. danica*), ja denne sidste beskrevs, som det fremgaar af Navnet (*Gryllus danicus*), af Linné (1767 p. 702) paa Exemplarer fanget i Danmark og sendt ham af Brünnich, medens Vandrefasen beskrevs af ham (som *Gryllus migratorius*) paa Exemplarer fanget i Sverige, idet han er klar over, at den „*habitat vis apud nos, uno alteroque anno migrans accessit parcius*“ (Linné 1761 p. 238). Om Artens Optræden i Sverige i det 18. og Begyndelsen af det 19. Aarhundrede findes fyldige Oplysninger hos Borck (1848 p. 104—108).

At Arten nævnes som dansk af Brünnich (1763 p. 680, „*Gryllus migratorius*“) og efter ham af O. F. Müller (1776 p. 100, „*Acridium danicum*“) er da ogsaa naturligt. Meinert (1887 p. 17) nævner den som set eller taget paa Amager, i København, i Charlottenlund, ved Køge, ved Hofmansgave, i Sydbyn, i Boller v. Horsens, ved Aarhus og paa Als. Esben-Petersen noterer (1909 p. 25) at der er samlet henved en Snes Exemplarer af *migratorius*-Formen dels i Jylland, dels paa Fyn og Sjælland, medens der kun foreligger 1 Expl. (uden nærmere Lokalitet) af *danicus*-Formen. Paa Zool. Museum

Kbhvn. foreligger følgende Exemplarer, der for en Del danner Basis for ovennævnte Omtale i Litteraturen:

ph. migratoria:

- Kbhvn., Vesterbro, Okt. 1858, Tauber (1 Ex.).
- Kbhvn., Christianshavn, Gosch (1 Ex.).
- Kbhvn., H. Winge (3 Ex.).
- Charlottenlund Strandmarker, 29. 3. 1838 (1 Ex.).
- Lolland, coll. Westermann (1 Ex.).
- Voerbasse, 1888, H. Borries (1 Ex.).
- Vejle (uden Oplysn.) (1 Ex.).
- Als, 1849, Petit (1 Ex.).
- (uden Oplysn.) (1 Ex.).

ph. danica:

- (uden Oplysn.) (1 Ex.).

Karakteristisk nok er det saaledes næsten udelukkende Vandrefasen, der er truffet i Danmark, men det er jo ogsaa den, der er størst Chance for at træffe her, da Arten jo kommer hertil ved aktiv Vandring, ikke ved passiv Indslæbning.

Anacridium aegyptium L.

Denne store, ikke vandrende Markgræshoppe, der overfladisk nok kan minde om den ægyptiske Vandregræshoppe (*Schistocerca gregaria* Forsk.), men let skelnes fra denne paa Bagvingens røgfårvede Baand, hører hjemme i Kystegnene omkring Middelhavet, lige fra Spanien og Algeriet til Balkan og Ægypten. Den er i de senere Aar gentagne Gange truffet i Danmark, oftest paa Steder, hvor der i Nærheden boede Gartnere eller Handlende, som importerede fra Middelhavslandene; man maa derfor antage, at Individerne altid indføres passivt mellem Planter, Løg eller Frugter fra dens Hjemegne. Den nævnes af Esben-Petersen som taget i Sommeren 1929 i en Dagligstue i Ikast, Jylland; i Nærheden boede saavel en Købmand, der handlede med ægyptiske Løg og arabiske Æbler, og en Gartner, der handlede med Løg og Palmer fra Ægypten (Esben-

Petersen 1930 p. 147). Endvidere nævner Sigfred Knudsen (1931 p. 24), at et Exemplar blev taget i Aarhus Sommeren 1930.

Paa Zoologisk Museum Kbhvn. foreligger flere Fund, hvoraf de ældste er fra Tiden før disse Meddelelser:

Kbhvn., (nærmere Oplysn. mgl.), H. Winge (1 Ex.).

Kbhvn., 31. III. 1927, H. Weis (1 Ex.).

Kbhvn., i en Kasse Appelsiner fra Sydeuropa, Kommune-lærer Østrup (1 Ex.).

Kbhvn., med Blomkaal fra Middelhavslandene, 1. IV. 1930, C. H. Møller (1 Ex.).

Kbhvn., i et Blomstergartneri paa Bispebjerg, 15. II. 1931, Ellen Hansen (1 Ex.).

Det synes saaledes, at det navnlig har været i Aarene omkring 1930, at denne Art er fulgt med Importvarerne fra Middelhavsegnene hertil. — Saa lidt som for den europæiske Vandregørshoppes Vedkommende er der nogen Chance for, at denne Art kan yngle her.

Anisolabis maritima Gené.

Af denne kosmopolitiske Ørentvist foreligger der stadig kun det enlige Fund fra Danmark (Kbhvn., Farvemølle, vistnok med Farvetræ fra Jamaica, P. Tauber ded.), der ligger til Grund for Meinert's Beskrivelse af *Labi-dura advena* Mein. (Nat. Tidsskr. (3) V 1863 p. 279) og for Omtalen hos Meinert (1887 p. 3) og Esben-Petersen (1909 p. 8).

Litteratur.

Adelung, N. v., 1902: Beitrag zur Kenntniss der paläarktischen Stenopelmatiden (Orthoptera, Locustodea). Ann. Mus. Zool. Acad. Sci. St. Petersburg. VII p. 55—75.

— 1907: Beiträge zur Orthopteren-Fauna der südlichen Krim. Blattodea und Locustodea. Ibid. XII p. 388—413.

Aldrovandus, U., 1602: De animalibus Insectis libri septem. Bononiae.

- Alfken, J. D., 1906: Verzeichnis der bei Bremen und Umgebung aufgefundenen Geradflügler (Orthoptera genuina). Abh. naturw. Ver. Bremen XVIII p. 301—09.
- Bartholin, Th., 1673: Vermes in Saccharo. Acta Hafn. I p. 107—08.
- Boas, J. E. V., 1900: Om en Græshoppe, der gør Skade i Væksthuse. Gartner-Tidende XVI p. 17—20.
- 1906: Skadelige Insekter i vore Haver. Haven I—V.
- Borch, J. B. v., 1848: Skandinaviens rättvingade Insekters Natural-Historia. Lund.
- Brünnich, M. Th., 1763 (se Pontoppidan).
- 1764: Entomologia, Insektläre. Kiøbenhavn.
- Burmeister, H., 1838: Handbuch der Entomologie II. 2. Berlin.
- Charpentier, T. de, 1825: Horae Entomologicae. Wratislawiae.
- Cornelius, C., 1853: Beiträge zur näheren Kenntniss der Periplaneta orientalis Linn. Morgenländische Küchenschabe, auch Schwabe genannt. Elberfeld.
- Ebner, R., 1916: Die sogenannten „japanischen“ Heuschrecken unserer Gewächshäuser (Diestrammena-Tachycines). Centralbl. Bakt. Paras. Infektionskr. XLV p. 587—94.
- Esben-Petersen, 1909: Ørentviste, Kakerlakker og Græshopper. Danm. Fauna 6. Kbh.
- 1930: Den ægyptiske Vandreggræshoppe. Flora og Fauna p. 147.
- Fabricius, J. C., 1793: Entomologia systematica II. Hafniae.
- Falk, H.j., & Torp, Alf, 1903—06: Etymologisk Ordbog over det norske og det danske Sprog I—II.
- Fischer v. Waldheim, G., 1846: Index Orthopterorum societate traditorium. Bull. Moscou XIX p. 468—482.
- Hellquist, Elof, 1922: Svensk etymologisk ordbok. Lund.
- Howard, L. O., & Marlatt, C. L., 1896: The principal Household Insects of the United States. U. S. Dep. Agric. Div. Ent. Bull. 4 (New series).
- Hummel, A. D., 1821: Essais Entomologiques I Nr. 1. St. Petersburg.
- Kalm, P., 1753, 1756, 1761: En resa til Norra America. I—III. Stockholm.
- Kelch, A., 1852: Grundlage zur Kenntniss der Orthopteren Oberschlesiens und Grundlage zur Kenntniss der Käfer Oberschlesiens, erster Nachtrag. Ratibor.
- Knudsen, Sigfr., 1931: Den ægyptiske Vandreggræshoppe. Flora og Fauna p. 24.
- Kollar, V., 1833: Systematisches Verzeichniss der im Erzherzogthum Oestreich vorkommenden gradflügelichen Insecten. Beitr. Landeskunde Oestreichs unter der Enns (Wien) III p. 67—87.

- Kraus, Herm., 1871: Orthoptera. In: F. Leydig: Beitr. u. Bemerk. z. württemb. Fauna. Württ. Jahresh. f. Naturk. p. 271.
- Latreille, P.-A., 1817: Cuvier: Le Règne Animal tome III. Paris.
— 1825: Familles naturelles du règne animal. Paris.
- Linné, C., 1761: Fauna Svecica. Ed. 2. Holmiae.
— 1767: Systema naturae. Ed. 12. Tom. I ps. 2. Holmiae.
- Meinert, Fr., 1887: Catalogus Orthopterorum Danicorum. Entom. Medd. I p. 1—21.
- Mouffet, Th., 1634: Insectorum sive minimorum animalium theatrum, olim ab Edoardo Wottoni, Conrado Gesnero, Thomaque Pennio inchoatum. Londini.
- Müller, O. F., 1776: Zoologiæ Danicæ Prodrömus. Havniæ.
- Pontoppidan, Erich, 1763: Den danske Atlas Eller Kongeriget Dannemark. Tomus I. Kiöbenhavn.
- Porsius, Math., 1594: De nomenclatoris romanis recens danice factis libri quatuor. Francof.
- Retowski, O., 1888: Beiträge zur Orthopteren-Kunde der Krim. Bull. Soc. Imp. Nat. Moscou p. 402—15.
- Rudow, F., 1873: Systematische Übersicht der Orthopteren Nord- und Mitteldeutschlands. Zeit. ges. Naturw. XLII p. 281—317.
- Schade, C., 1811: Beskrivelse over Øen Mors. Aalborg.
- Schäff, E., 1893: Eine diluviale Periplaneta. Zool. Anz. XVI p. 17—19.
- Schrank, Fr. v. Paula, 1785: Verzeichniss beobachteter Insecten im Fürstenthume Berchtesgaden. Fuessly Neues Mag. Ent. II p. 314—45.
- Taschenberg, E. L., 1880: Praktische Insekten-Kunde Bd. IV. Die Zweiflügler, Netzflügler und Kaukerfe. Bremen.
- Thura, L., 1756: Omständelig Beskrivelse over den i Øster-Søen liggende, under det kongelige Danske Herredømme blomstrende navnkundige Øe Bornholm. Kiöbenhavn.
- Weidner, Herbert, 1938: Die Geradflügler (Orthopteroiden und Blattoiden) der Nordmark und Nordwest-Deutschlands. Verh. Ver. naturw. Heimatforsch. Hamburg XXVI p. 25—64.
- Zacher, Fr., 1917: Die Geradflügler Deutschlands und ihre Verbreitung. Jena.